

HET VERNIEUWENDE VAN DE ANTROPOSOFIE ONDER DE ZORG-ZON!

Door een nog onopgehelderd betreurenswaardig misverstand, is boven het gesprek met Tineke Duyndam in de Verbinding van september j.l. een verkeerde titel geplaatst. De titel had moeten zijn: 'Er zijn voor elkaar' Terecht reageert Tineke hierop. De redactie maakt een welgemeend excuses aan Tineke Duyndam en aan de lezers, die op een verkeerd spoor zijn gezet.

In de vorige Verbinding verscheen het interview dat mij afgenomen was. Daarboven plaatste men de titel 'het vernieuwende van de antroposofie in de zorg is er af!' Ik reageerde geschokt omdat juist zo'n titel niet bij mij past. Voor mij is dit eerder negatief uitgedrukt in plaats van een titel die anderen aanspoort om de antroposofie te bestuderen en te delen met elkaar. Voor mij is er niets stoffigs aan de antroposofie, integendeel. Met het volgen van de Voortgezette Opleiding Heilpedagogie/Sociaaltherapie zijn er vele deuren voor mij opengegaan. Nu blijkt die titel slechts een vergissing, maar hij is zo griezelig dicht bij mijn naam afgedrukt dat ik elke associatie van mijn naam met deze titel wil recht zetten.

Ik vind het een negatief geladen titel en met de zojuist afgeronde opleiding is er voor mij veel antroposofisch nieuws onder de zorg-zon. Hoe ziet het vernieuwende er uit?

100 Jaar geleden heeft Rudolf Steiner in september zijn boek 'Theosofie' gepresenteerd. In die 100 jaar past het ritme van 3 x 33 1/3 jaar en daarmee komen we uit in september 2002. Een nieuwe impuls kan pas na 33 1/3 jaar reëel worden en zijn zichtbare gestalte krijgen. Dit kan nog 2 x 33 1/3 jaar doorgaan, dan is het op, dan is er iets nieuws.

En in die periode zitten we nu, precies op het moment van verschijnen van de titel: het vernieuwende van de antroposofie in de zorg is er af.

Maar in de lessen van Floor de Koster leren we dat wanneer we 1. niet decadent zijn en 2. de tekenen van de tijd niet negeren, de antroposofie kans op nieuwe impulsen houdt.

Wanneer ik dan nu even naar mijn werkvloer ga, en daar de verstarring waarneem rondom de PGB's, de protocollen e.d., dan vind ik een kans op nieuwe impulsen om te leren reflecteren op je eigen handelen volgens de methode 'Onderzoek in eigen werk'. Waar je toekomstvisie krijgt door reflectie op onverwacht gelukke handelingen. Prachtig is het om dit na te lezen in het tweede deel van de 'Filosofie van de Vrijheid' van Rudolf Steiner, de werkelijkheid van de vrijheid. Een methode die je zicht geeft op je ware aard, waarmee je vervolgens jezelf en je omgeving in de ontwikkeling zet. Geven deze ontwikkelingen geen ware vernieuwing in antroposofisch zorg-land?

Tineke Duyndam

Tineke Duyndam

AGENDA

- 11 okt.** 10.15 – 15.30 uur
Algemeen Bestuur nr. 4
Thema-gedelegeerdenavond met Edmond Schoorel, kinderarts
- 14 okt.** 14.00 – 17.00 uur
Werkgroep Onderzoek
- 17 okt.** 14.00 – 16.00 uur
Commissie Applicatieopleiding
- 18 okt.** 14.00 – 18.00 uur
Werkbezogen Orion te Rotterdam
hele dagen
- 23 t/m**
25 okt. Voortgezette Opleiding thema: orgaanpsychologie
- 28 okt.** 10.15 – 12.30 uur
Dagelijks Bestuur nr. 12
13.00 – 15.00 uur
Werkgroep Financiën
13.00 – 15.00 uur
Landelijk Overleg BasisOpleidingen
- 30 okt.** hele dag
Start Applicatieopleiding,
Zonnehuizen Veldheim Stenia te Zeist
- 1 nov.** hele dag
Doedag 2002 "Niet vies van advies"
Hogeschool van Utrecht (de Uithof)
Tel.: 030-2229800
- Sluitingsdatum Verbinding nr. 62:
21 oktober 2002**
- 6 nov.** gehele dag
Bijtscholing Heilpedagogisch Onderwijs
HPV bureau te Bosch en Duin
10.15 – 12.30 uur
Coördinatoren Overleg BasisOpleidingen
- 13 nov.** hele dag
Applicatieopleiding
- 15 nov.** 15.00 – 17.00 uur
Docenten bijeenkomst
Applicatieopleiding
- 16 nov.** hele dag
Themadag "Partnerschap in eindverantwoording"
Antropia (zie elders in deze Verbinding)
- 18 nov.** 10.15 – 12.30 uur
Dagelijks Bestuur nr. 13
13.15 – 15.30 uur
Mandaatgroep Strategische Ontwikkeling
16.00 – 17.30 uur
Delegaties LOV bestuur en HPV bestuur
- 26 nov.** 13.30 – 16.00 uur
Bijeenkomst vergelijkend onderzoek
vraaggestuurde bekostiging,
Parcivalzaal Zonnehuis Veldheim
- 27 nov.** hele dag
Applicatieopleiding
- 27 t/m**
29 nov. hele dagen
Voortgezette Opleiding,
thema: de twaalf zintuigen
- 29 nov.** 14.00 – 17.00 uur
Werkgroep Onderzoek

OPLEIDINGSNIEUWS

Erkenning Applicatieopleiding

Op 30 oktober zal de eerste lichting van de applicatieopleiding voor Therapeutisch Begeleiders van start gaan. Deze opleiding is bedoeld voor medewerkers die een afgeronde beroepsopleiding in een tak van Zorg of Welzijn hebben en een voor de heilpedagogie of sociaaltherapie erkend diploma willen. Nieuw is, dat het mogelijk is met deze opleiding een diploma Sociaal Pedagogisch Werker, niveau 4 te behalen. Voorwaarde is dan wel, dat de reeds gevolgde opleiding op niveau 3 was, of net niet afgerond niveau 4 of 5. Ook zal de applicatieopleiding voor hen die dit willen, als 'kop-opleiding' een paar cursusedagen langer duren. Omdat het ministerie van O,C&W meebetaalt wordt de opleiding dan wel goedkoper: het vastgestelde collegegeld van ca. € 400,- per jaar + bijdrage studiemateriaal.

Informatie: zie redactieadres

COLOFON

7e jaargang, nummer 61
oktober 2002

De verbinding is het informatiebulletin van het Heilpedagogisch Verbond en verschijnt 9x per jaar.
Het wordt gemaakt voor medewerkers, ouders en belangstellenden die betrokken zijn bij de heilpedagogie en sociaaltherapie.
Verspreiding vindt plaats via de secretariaten van de lidinstellingen van het HPV en het HPV secretariaat. Verzending naar huisadres is mogelijk. De samenstellers behouden zich het recht voor ingezonden mededelingen te redigeren.
Inleveren kopij voor volgende verbinding vóór 21 oktober.

Samenstelling:

Bernard Heldt, Roelien Kort en Patty Buck.

Eindredactie:

Bernard Heldt.

Productie:

Buro Laga, Arnhem

Redactieadres:

Secretariaat Heilpedagogisch Verbond
Baarnseweg 5,735 MK Bosch en Duin
Telefoon 030 692 71 99 - Fax 030 692 71 90
E-mail hpv@heilpedagogie.nl
Website www.heilpedagogie.nl

V
a
c
a
t
u
r
e
s

Bronlaak te Oploo, zoekt een Pottenbakker met pedagogische kwaliteiten.

Informatie: Toon Dankers, tel.: 0485 388 949

Urtica De Vijfprong, therapeutisch leef-werkgemeenschap en biologisch dynamisch bedrijf te Vorden, zoekt een plaatsingsfunctionaris

Het betreft een functie voor ongeveer 20 uur per week, die vanuit De Vijfprong gestalte krijgt, maar die tevens wordt uitgeoefend voor initiatieven waarmee intensief wordt samengewerkt.

Taken:

- het verzorgen van de intake.
- het verzorgen van de indicatiestelling.
- het bemiddelen in en zorgdragen voor het vinden van de gewenste woon- werk en begeleidingssituatie en de daarbij passende financieringsvorm.
- het verzorgen van PR activiteiten.
- het verzorgen van een regionaal netwerk.
- het op de hoogte houden van de medewerkers van de betrokken initiatieven van ontwikkelingen in de zorg.

Functie-eisen:

- ervaring met soortgelijk werk
- enthousiasme voor de visie van waaruit gewerkt wordt.
- betrokkenheid bij mensen met een verstandelijke beperking
- goede contactuele eigenschappen en het vermogen om in complexe situaties creatieve oplossingen te vinden.
- affiniteit en handigheid met regelgeving en administratieve processen.
- opleiding en werkervaring in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking.
- een op resultaat gerichte werkhouding.

Voor verdere informatie over deze vacature kunt u vragen naar Derk Klein Bramel.

Schriftelijke sollicitatie voor 1 november a.s. sturen naar:

Stichting Urtica, T.a.v. J. van Amstel

Reeoordweg 2A - 7251 JJ VORDEN - Tel: 0575 553459

e-mail: info@urticadevijfprong.nl - website: www.urticadevijfprong.nl

VERBINDING

Koop Daniëls lid van de Internationale Coördinatiegroep

Van 14 t/m 17 september j.l. kwam in Dornach, Zwitserland de Internationale Raad voor heilpedagogie en sociaaltherapie van de Medische Sectie aan de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap aan het Goetheanum in Dornach (CH) bijeen. Deze raad staat ook bekend als Konferenz of Council. De Raad bestaat uit 70 afgevaardigden uit alle landen en groeperingen

Het Heilpedagogisch Verbond heeft 4 vertegenwoordigers in deze Raad. Dit zijn:

- Koop Daniëls, lid van het Dagelijks bestuur van het Heilpedagogisch Verbond en mandaathouder Inhoudelijke Ontwikkeling,
- Gerard Besten, voorzitter van het Heilpedagogisch Verbond,
- Marijke Bijloo, voorzitter van de werkgroep Onderzoek,
- Willem de Koning, vanuit de thema-gedelegeerdengroep.

Verder zitten er nog meer Nederlanders in deze Raad:

- Truida de Raaf, vanuit de Medische Sectie Raad
- Martin Niemeyer, vanuit de internationale Onderzoeksgroep
- Bernard Heldt, vanuit het ECCE

Daarnaast zijn er nog zo'n vijf Nederlanders die in het buitenland wonen en werken.

De bijeenkomst werd gewijd aan inhoudelijke uitwisseling over o.a. het integratiebeleid in de diverse landen, en het beleid en de ervaringen met betrekking tot

relaties en seksualiteit tussen mensen met een handicap. Uit een inleiding bleek dat de hele cultuur en structuur in een instelling aangepast moet worden als je eenduidig en werkbaar beleid op deze punten wil ontwikkelen.

Vroeger werd de Raad voorbereid door een zogenaamde 'Sektionskreis', waarin bijvoorbeeld Bart de la Houssaye (oud arts Zonnehuizen Veldheim Stenia) zitting had. De leden van deze Sektionskreis werden op persoonlijk titel benoemd vanuit de leiding van de Internationale Medische Sectie. Die tijd is nu definitief voorbij!

Tijdens de bijeenkomst van 14 t/m 17 september werd van deze Sektionskreis afscheid genomen. Aan de leden van de Raad was gevraagd een voordracht te doen voor de nieuw in te stellen Coördinatiegroep, die het dagelijks bestuur van de Raad gaat vormen. Vanuit Nederland is Koop Daniëls voorgedragen. Uit alle voordrachten is de Coördinatiegroep samengesteld en ter goedkeuring aan de Raad voorgelegd. Met applaus is de groep geïnstalleerd en dus ook Koop Daniëls!

Op deze plaats is een woord van dank aan Bart de la Houssaye (76) beslist gerechtvaardigd. Hij heeft tientallen jaren in eigen tijd de heilpedagogische beweging internationaal gediend als lid van de Raad en de Sektionskreis! Michaela Glöckler, de voorzitter van de Internationale Medische Sectie zegde toe nog een bijeenkomst met de ouderen uit de teruggetreden Sektionskreis te willen beleggen om hun inzichten en ervaringen te bespreken. Een heel goed idee!

Tegelijk met de bijeenkomst van deze Raad was er een internationale conferentie van de internationale antroposofisch-medische beweging. Het centrale thema was hier: visie op en onderzoek naar de werkzaamheid van antroposofische therapieën. Gezien de Europese regelgeving op dit gebied, beslist een actueel onderwerp! 's Avonds hield Peter Selg inleidingen over de biografieën van een aantal prominente antroposofen uit de 20 eeuw, waaronder Karl König, de oprichter en inspirator van de Camphillbeweging. Zeer boeiende en inspirerende avonden, met een groot en meeslepend verteller!

Koop Daniëls

INSTELLINGSNIEUWS

Stichting Charlotte Rozemarijn

Na een zoektocht en een voorbereidingstijd van 5 jaar is dit voorjaar daadwerkelijk Rozemarijn gestart. Midden in Heemstede, op het lommerrijke terrein van Meer en Bosch zijn twee locaties geschikt gemaakt. Het betreft een dagopvang en een woonvoorziening waar inmiddels 9 kinderen de dagbesteding bezoeken en 9 kinderen wonen of logeren.

Kerstspel op Zonneweg

Wij zijn van plan om dit jaar met de bewoners, medewerkers en ouders van Zonneweg (een begeleid wonen project voor mensen met een licht verstandelijk handicap in Driebergen) het kerstspel te gaan opvoeren. Nu zijn we op zoek naar iemand met specifieke ervaring die ons daarin zou kunnen begeleiden, zodat we dit het volgende jaar zelf kunnen oppakken. Heeft iemand tips of adviezen in welke hoek wij kunnen zoeken, wij denken eventueel aan een student die dit als stageproject zou kunnen doen.

Martie Cuppen, Zonneweg, tel: 0343 520227

De Maartensplaats

Op zaterdag 5 oktober 2002 vond om 11.00 uur de officiële opening plaats van De Maartensplaats op de nieuwe locatie te Leuvenheim. Na de opening kon het huis, werkplaats, tuin, weilanden en vee bekeken worden. De Maartensplaats is een project van de Stichting Heimdal te Brummen. De Maartensplaats, Arnhemsestraat 155 te Leuvenheim, tel. 0575 56 03 05

De Maartensplaats

Sociaal therapie op kleine schaal

Logeerhuis De Roskam

Op vrijdag 4 oktober 2002 om 11.30 werd kort verblijf / logeerhuis 'De Roskam' te Veldhoven geopend. Na de opening kon het huis bekeken worden en was er een heerlijke lunch. 'De Roskam' is een samenwerkingsproject van KDC Heimdal en woningstichting Aert Swaens. Logeerhuis De Roskam, Roskam 19 te Veldhoven, tel. 040 3686191

verder IN DE VERBINDING

- ✓ Marinus van der Meulen en de Raphaëlstichting
- ✓ 5 vragen aan Henric van Dijk
- ✓ Instellingsnieuws
- ✓ Opleidingsnieuws
- ✓ En verder...
- ✓ Leren werken is werkend leren
- ✓ Vacatures
- ✓ Publicaties

Geen gesneden koek

Midden tussen de weilanden van Noord-Holland, aan de rand van het bos- en duingebied Kennemerland bij Schoorl ligt Scorlewald. Een sociaaltherapeutische woon-werkgemeenschap voor 132 volwassenen en het thuisfront van de Raphaëlstichting. Onder het afwisselend geloei van koeien door het open raam van zijn directeurskantoor vertelt Marinus van der Meulen (55) wat de Raphaëlstichting zo bijzonder maakt.

"Van de boom en de appels" staat er met grote letters op het nieuwe beleidsplan van de Raphaëlstichting. Deze boom en appels slaan niet op het bekende gezegde, maar dienen als symbool voor de stichting met haar verschillende instellingen. Het dertig pagina's tellende plan ziet eruit alsof de samenstelling en de inhoud voor de makers gesneden koek is geweest. Maar wie goed leest begrijpt dat er secuur te werk is gegaan met de formuleringen onder de verschillende hoofdstukken en kan zich overtuigen van een zorgvuldig uitgewerkte inhoud. Wat direct opvalt is de heldere onderverdeling in de organisatie. De Raphaëlstichting beheert op dit moment drie intramurale* instellingen (Midgard, Breidablick en Scorlewald) voor mensen met een verstandelijke handicap, met totaal 316 plaatsen. "De Raphaëlstichting is zo ingericht dat we de kleine instellingen maximale autonomie verlenen," zegt Van

der Meulen. "Een soort federatie waarin iedereen zijn eigen identiteit heeft en een eigen organisatie vormt. Daarnaast proberen we de samenwerking tussen de instellingen onderling te bevorderen." Rustig pratend maakt Marinus van der Meulen een ingetogen indruk. Hij woont al maar liefst zestien jaar op Scorlewald. Toch verhuist hij binnenkort met zijn gezin. "De fysieke afstand tot mijn werk – twee minuten lopen – is te klein, ik wil meer afstand kunnen nemen."

Iedere instelling kenmerkt zich door zijn eigen identiteit. Wat Scorlewald bijvoorbeeld zo bijzonder maakt volgens Van der Meulen, is de muziekinstrumentenbouw van Choroï. "In deze muziekinstrumentenbouw komen verschillende stromen samen. Namelijk de zoektocht naar nieuwe toonvormen en het zoeken naar nieuwe therapievormen met daarvoor geschikte instrumenten. Als derde het verbinden van de ontwikkeling van nieuwe instrumenten met het te ontwikkelen vakmanschap van mensen met een handicap. De hoogwaardige muziekinstrumenten zoals lieren, trommels, violen vinden hun weg over de hele wereld. Tot op de dag van vandaag mogen deze instrumenten alleen worden vervaardigd door mensen met een handicap." Choroï-werkplaatsen zijn over de hele wereld te vinden.

"Met het nieuwe beleidsplan proberen we aan te sluiten op wat er in de gezondheidszorg op dit moment speelt en de positie van de Raphaëlstichting daarin," zegt Van der Meulen. Dat moet ook wel want de gezondheidszorg is op dit moment aan veel veranderingen onderhevig. "Vroeger spraken men van aanbodgerichte zorg en nu richt de zorg zich steeds meer op de vraag. Vraagsturing noemen we dat ook wel. Enerzijds zie je dus een verschuiving naar de cliënt zelf. Het luisteren naar wat de cliënt wil. Daarnaast ontwikkelt zich de integratie van de cliënten in de maatschappij. Vijf jaar geleden - en ook zelfs nu nog - waren zorginstellingen heel groot. Nu zie je een beweging van decentralisatie. Het afbouwen van die grote instellingen naar dorpswijken en kleine gemeenschappen, zorgboerderijen, zelfstandig wonen of in groepjes wonen. Daar zijn we het wel mee eens, maar wij denken dat de cliënt ook graag bij een groter geheel wil horen zoals een dorpsgemeenschap."

Marinus van der Meulen (foto: Alize Korf)

De woonwerkgemeenschappen voor sociaaltherapie werden overigens altijd al als kleinschalig beschouwd.

Maar hoe zit dat dan met Scorlewald? Bevestigd door de weilanden en het één-auto brede landweggetje maakt Scorlewald voor bezoekers al gauw een afgelegen indruk. Volgens Van der Meulen is er geen sprake van isolatie: "Het terrein van Scorlewald geeft misschien een wat gesloten indruk, maar ook dat gaan we veranderen. We willen in onze entree al laten zien wie we zijn. Vooral de laatste jaren hebben we met de Raphaëlstichting eraan gewerkt de instellingen meer naar buiten toe te openen. We streven onder andere naar het vergroten van de mogelijkheid voor de bewoners om in verschillende woonvormen te wonen. Daarmee bedoel ik dat de mensen die hier wonen in principe ook in een appartement op het terrein of in het dorp, of in een zorgboerderij kunnen wonen. Kortom: er zijn meer keuzemogelijkheden. De overheid mikt op 'community care', groepen van één tot maximaal zes mensen die gewoon in de wijk wonen, geïntegreerd in de samenleving. Bij ons is integreren ook 'omgekeerde integratie': we proberen de wijk juist hiernaartoe te halen. Er is bijvoorbeeld op het terrein van Scorlewald een 'gewone' drukkerij gevestigd waar ook bewoners van ons werken. Daarnaast wordt iedere dag de hele omgeving van vers brood voorzien dat op Scorlewald door de bewoners wordt gebakken. Mensen uit de omgeving komen het zelf halen wat weer allerlei contacten met zich meebrengt." Een aantal bewoners werkt ook buiten de instelling. Openbaarheid, jezelf laten zien, transparantie, gevisiteerd worden, misschien gecertificeerd worden. Allemaal nieuwe termen die de Raphaëlstichting in een nieuwe jas steekt. Een jas die multifunctioneel is, alle seizoenen gedragen kan worden en - zoals het beleidsplan laat zien - als het goed is heel wat jaren mee kan.

Alize Korf

De Raphaëlstichting beheert drie intramurale instellingen voor mensen met een verstandelijke handicap, met in totaal 316 plaatsen.

- Breidablick te Middenbeemster.
- Midgard te Tuitjenhorn.
- Scorlewald te Schoorl.

Daarnaast beheert de Raphaëlstichting 71 plaatsen voor semi-murale** zorg.

Op de locatie Scorlewald is een polikliniek gevestigd waar op consultbasis diagnostische en therapeutische diensten worden verleend.

Verder biedt de Raphaëlstichting sinds enkele jaren praktische thuiszorg aan voor gezinnen met een verstandelijk gehandicapt kind.

Op dit moment zijn meer dan 700 medewerkers actief binnen de Raphaëlstichting.

De Raphaëlstichting beschikt in samenwerking met andere instellingen voor heilpedagogie en sociaaltherapie over een opleiding sociaal pedagogisch werker (SPW) niveau 3. Jaarlijks stromen ruim 20 cursisten in en behalen rond de 15 cursisten hun diploma en tegelijkertijd het diploma sociaaltherapie.

* Intramuraal = 24-uurszorg

**semi-muraal = alleen dagzorg

Vervolg: INSTELLINGSNIEUWS

ZorgZuivel geopend!

Op 26 september j.l. is de zuivelwerkplaats van Zorgboerderij de Hondspol in Driebergen, officieel geopend.

Piet Keesmaat, directeur van de Ita Wegman Stichting (waar de Hondspol onderdeel van is),

verrichtte de openingshandeling door een grote breedlachende namaakkoek te melken, waarop de medewerkers van ZorgZuivel de productielijn in gang zetten. Het resultaat was een prachtig product: een fles BD-melk met Demeter kwaliteitsmerk, waar Esther Damen een eigen etiket op plakte. Gelijktijdig zette een zwerm melkkleurige ZorgZuivel luchtballonnen koers naar alle windstreken. De aanwezigen mochten daarop de zuivelwerkplaats en boerderij bezichtigen. Een aanwinst, waar we de Ita Wegman Stichting graag mee feliciteren. Informatie: www.zorgzuivel.nl

Joriskring de buurt in: voelt u zich ook soms net even anders?

Onder het genot van accordeonmuziek, een drankje en een hapje hebben medewerkers van KDC de Joriskring en het bestuur van de Jorisvrienden in Amsterdam aan het eind van vrijdagmiddag 27 september op straat gevierd dat de Joriskring één jaar geleden in de Pijp de deuren opende. De manifestatie was aangekondigd onder het motto: "onderweg stilstaan bij bijzondere mensen en kinderen in de buurt - voelt u zich ook soms net even anders?" " Een aantal buurtbewoners vertelden iets over hun ervaringen op dit gebied en Ada Colijn, coördinator van de Joriskring, kreeg een cheque met € 300,- aangeboden van het buurtcomité. Vele buurtbewoners kwamen even lang en stonden stil bij wat de Joriskring nu eigenlijk precies was. Ze konden binnen een kijkje nemen en waren vol enthousiasme. De sfeer was optimaal!

Verbindinkjes

Heemhuys Duimelijn is een kleinschalige kinderopvang voor kinderen tot 4 jaar in een gezellige huiskamer.

Ook kinderen met een lichte handicap kunnen worden geplaatst. In een huiselijke omgeving krijgen kinderen een warme aandachtige verzorging en ruimte voor het eigene wat zich in elk kind wil ontwikkelen.

Openingstijden van 08.00 - 18.00 uur, 48 weken per jaar.

Adres: Marjolein Buijsman, Heintje Davidsplein 28, 7207 GL Zutphen. Tel: 0575 575844.

Heemhuys Duimelijn is aangesloten bij de overkoepelende organisatie voor kleinschalige kinderopvang, Heemhuys Stichting te Deventer, www.heemhuys.nl. Heemhuysouders hebben een toegesneden cursus gevolgd.

Wij verwelkomen verbindinkjes!!!

Opgave schriftelijk of digitaal aan het secretariaat voor 21 oktober

Samen zorgen voor een (be)leefbare leefomgeving

Wie...?

Henric van Dijk is eindverantwoordelijk werkleider van het werkgebied Sylvester op Bronlaak. Sylvester bestaat uit drie werkgebieden; bos, kwekerij en siertuin. De bosgroep verricht werkzaamheden voor staatsbosbeheer, de kwekerij teelt snijbloemen en vaste planten en de siertuin onderhoudt de tuinen en het landschapspark van Bronlaak. In de winter voeren we ook projecten uit voor het Brabants landschap. In Sylvester werken momenteel 22 cliënten samen met 6 (assistent)-werkleiders en zeer gemotiveerde vrijwilligers. Zelf begeleid ik als werkleider de siertuingroep.

Wat heeft je gebracht om te gaan werken in de antroposofische gezondheidszorg

Na mijn opleiding biologisch-dynamische landbouw op de Warmonderhof, ben ik naar Zwitserland gegaan om op een biologisch groenteteeltbedrijf te gaan werken. Daar miste ik al snel de inhoudelijke kant. Vooral als ik dan in de weekenden bij vrienden was geweest. Zij hadden een biologisch-dynamisch bedrijf waar inhoudelijk veel meer te halen viel. Het bijzondere voor mij was dat op dat bedrijf ook met hulpvragers gewerkt werd. Daar heb ik handelingen zien gebeuren door zorgvragers die ik heel bijzonder vond. Op een bepaald moment wist ik dat ik met deze mensen wilde werken. Bij terugkomst in Nederland kreeg ik

een advertentie in handen gedrukt van Bronlaak, alweer 12 jaar geleden. Ze zochten een hovenier en dat ben ik geworden.

Heeft het werken in de antroposofische zorg je tot andere inzichten gebracht

Niet echt ander inzichten maar meer verdieping van de inzichten die ik al had. Het leven zelf zorgt voor nieuwe en andere inzichten.

Wat spreekt je aan en heb je specifieke wensen m.b.t. je werk

Het werk kan met aandacht verricht worden. Deze aandacht geeft dat de leefomgeving als een oase van rust ervaren wordt. Het zorgdragen voor goede werkplekken voor de cliënten door niet alleen te kijken naar de mogelijkheden maar ook naar de persoonlijkheid. Door de ervaring die ik heb opgedaan zie ik, dat door het creëren van meer plekken voor landschapszorg, er grote mogelijkheden liggen voor cliënten en zorginstellingen. Het biedt basaal werk, er is geen druk, kan goedkoop opgezet worden en je werkt aan integratie. In eerste instantie keken verschillende instanties vreemd naar ons voorstel om met een groep in het landschap te werken. Nu kan de boswachter niet meer zonder ons.

Henric van Dijk

Je moet zo'n proces goed voorbereid en voorzichtig opbouwen maar dan liggen de mogelijkheden voor het oprapen.

Zorgelijk vind ik dat we steeds meer uit het "werken met" cliënten getrokken worden door de bureaucratie. Is dat de oplossing? Een feit is dat we door de vele en steeds veranderende regelgeving leeggezogen worden en dat we daardoor minder creatief worden. Juist de creativiteit en spiritualiteit heeft de antroposofische instellingen gemaakt tot wat ze nu zijn. Nieuwe wegen zoeken zodat er een gezond evenwicht ontstaat tussen bureaucratie, creativiteit en spiritualiteit!

Kun je 5 trefwoorden noemen die verband houden met jou en je werk

Liefde - Eerbied – Respect – Spiritualiteit — Creativiteit

STUDIE-, OPENDAGEN EN SYMPOSIA

'Partnerschap in eindverantwoording' Landelijke themadag LOV – HPV 16 november 2002

Deze themadag wordt georganiseerd door het Landelijk Ouderverbond rond heilpedagogische en sociaaltherapeutische instellingen en het Heilpedagogisch Verbond. Op deze dag wordt aandacht besteed aan de verschillende insteek van ouders enerzijds en therapeutisch begeleiders en instellingen anderzijds, bij de vernieuwde, vraaggestuurde structuur in de gehandicaptenzorg. Hoe verdraagt professionaliteit zich tot het ouderschap in deze structuur? En: er is sprake van partnerschap, maar wie is verantwoordelijk voor wát? Hoe dan ook dienen ouders en therapeutisch begeleiders samen te werken, anders kan de cliënt de dupe worden. Op deze dag zal een ouder een schets geven over 'onze weg in de antroposofische zorg'. Er is een inleiding over de versterking van de positie van cliënten en hun ouders, en een inleiding over hoe antroposofische instel-

lingen zich professioneel kunnen profileren in het systeem van vraaggestuurde zorg: wat is hun identiteit! Rosalind Veltman van bureau Kelpie verzorgt een bijdrage die 'aankomt'. Verder zal er veel ruimte zijn voor goede gesprekken. En er is een goede lunch, een boekentafel en veel brochures. Affiches en aanmeldingsformulieren zullen binnenkort verzonden worden.

Tijd: 09.30 – 16.30

Plaats: Congrescentrum Antropia, Landgoed de Reehorst, Driebergen (t.o. NS-station, bij afrit A12)

Kosten: toegang gratis, aanmelden verplicht. Voor de lunch wordt een vrijwillige bijdrage gevraagd.

Informatie: zie redactieadres

Antroposofische Vereniging in Nederland

De jaarlijkse conferentie voor medewerkers uit de gezondheidszorg is vastgesteld op zaterdag 8 februari 2003. Het thema van deze conferentie zal zijn: Het Hart.

Daarbij valt te denken aan verschillende gezichtspunten zoals: het hart als sleutel tot gezondheid, als ankerpunt van het gevoelsleven, maar ook het hart als bedreigd orgaan in deze tijd, getuige de veelvoorkomende hartziekten en agressie. Zowel preventief als curatief en vanuit het perspectief van de salutogenese valt er veel over het hart te zeggen en is er nog veel te ontwikkelen.

Informatie: AViN, Boslaan 15, 3701 CH Zeist, tel.: 030-69 18 216

Doedag

1 november organiseert, Transeo Trainingen Thuisbegeleiding, te Utrecht een Doedag voor professionals die werken met gezinnen. Thema: Niet vies van advies: pedagogisch adviseren, hoe?

Informatie: Alfred Volkers, tel.: 030 2529800

Studiemiddag Vlaamse Vereniging van Orthopedagogen

Op 13 december organiseert de Vlaamse Vereniging van Orthopedagogen een studiemiddag in Motel Beveren-Waas. Thema: autisme, informatiestoornis en communicatiestoornis.

Informatie: VVO, Lodewijk De Meesterstraat 120, 9100 Sint-Niklaas. (België)

Inburgeren als wereldburger

Op vrijdag 15 november wordt een ontmoetingsbijeenkomst georganiseerd (17.30-22.00 uur) van mensen die het leven en werken in de multiculturele samenleving als een leerschool zien. Een bijeenkomst voor diegenen die daarbij de antroposofie als persoonlijke inspiratiebron zien. Plaats: terrein van de Reehorst, Koetshuis (bij N.S. station Driebergen-Zeist) Contactpersoon projectmedewerker initiatiefcultuur antroposofische vereniging Marien Faasse, tel. 0345 510 110, m.faasse@alom.org

Symposium Nieuwetijskinderen

Op zaterdag 26 oktober wordt in het cultuurcentrum 'de Oosterpoort' in Groningen een symposium gehouden over Nieuwetijskinderen.

Nieuwetijskinderen zijn kinderen die een grote openheid hebben voor indrukken. Niet zelden zijn ze overactief en vertonen lees- of schrijfstoornissen en een aanleg voor voedselallergie. Ze voelen zich sterk verbonden met de natuur en met bepaalde mensen om zich heen. Ze zijn spiritueel en niet zelden paranormaal begaafd. Hoe ga je met deze kinderen om? Het Symposium is bedoeld voor ouders, mensen uit het onderwijs, de hulpverlening en natuurlijk voor 'oudere nieuwetijskinderen' en belangstellenden.

Informatie: tel 0595 55 14 00.

Stitswerderlaan 16, 9995 PC Kantens.

Website: <http://surf.to/nieuwetijskinderen>.

Publicaties

zorgvuldig

Lachen als levensvisie

Veel hulpverleners behandelen hun cliënten graag met het grootst mogelijk respect, en ze denken dat eerbied slecht samengaat met een smakelijke lach. Stel je voor dat de hulpbehoevende medemens het gevoel krijgt dat je zijn klachten niet serieus neemt! Dan faal je als hulpverlener. Toch gebeurt het maar al te vaak dat cliënten door die ernst dusdanig in hun hulpbehoevendheid worden bevestigd, dat ze er nooit meer van afkomen. Fout, vindt psycholoog Jeffrey Wijnberg in zijn boek: Lachen als levensvisie.

Hij laat verschillende humoristische technieken zien om vastgelopen gedachten reeksen vlot te trekken, waarna de therapie kan beginnen. Voorwaarde is dat er vertrouwen bestaat tussen de hulpverlener en cliënt. Dit vertrouwen is sowieso nodig, anders is er geen sprake van een hulpverleningsrelatie.

Informatie: Uitgeverij Kosmos, € 13,99

Uit: Klik

Ondersteuningsdenken & autisme spectrumstoornis

In 1999 stelde het ministerie van VWS gelden beschikbaar voor de uitvoering van enkele experimentele pilots waarin nagegaan zou worden of vorm gegeven zou kunnen worden aan specifieke zorg voor mensen met een autisme spectrumstoornis en welke voorwaarden hiervoor nodig zijn. Arduin was een van de pilots. De visie van Arduin, welke te typeren is door het belang dat gehecht wordt aan inclusie, zelfbepaling en persoonlijke ontplooiing, zou ook toegepast kunnen worden voor mensen met een autisme spectrumstoornis. De resultaten zijn beschreven in een tweede arduinboek. Het is geschreven door professionals in de zorg voor mensen met een verstandelijke handicap en een autisme spectrumstoornis (ISBN 90-441-1263-5).
Uit: WOI (Werkverband van Ouder- en Familieverenigingen in Instellingen voor mensen met een verstandelijke handicap)

Eigen invloed ervaren: bevorderen van zeggenschap voor mensen met ernstig meervoudige beperkingen

Het landelijk KennisNetwerk Gehandicaptenzorg (LKNG) heeft een brochure uitgebracht "Eigen invloed ervaren". Het LKNG bundelt bestaande (wetenschappelijke) kennis en verspreidt deze ten behoeve van mensen met een verstandelijke handicap en hun ondersteuners. De genoemde brochure gaat over het bevorderen van zeggenschap voor mensen met ernstig meervoudige beperkingen. De brochure is bestemd voor begeleiders en anderen die willen bijdragen aan de zeggenschap van mensen met ernstig meervoudige beperkingen.

Er wordt uitgebreid aandacht besteed aan de voorwaarden om zeggenschap te bevorderen. De brochure is gemaakt in de werkplaats "Zeggenschap" van het LKNG en in stand gekomen in nauwe samenwerking met de werkgroep "Zorginhoudelijke zaken" van het Landelijk Platform Ernstig Meervoudig Gehandicapten (EMG).

De inhoud van de brochure is gratis te downloaden via de website www.lkng.nl of te bestellen bij het LKNG, tel. 030 23 06 590.

Epilepsie, een hoofdzaak?

Dit is de titel van een onderzoekspublicatie van SAMO (Stichting Antroposofisch Medisch Onderzoek) dat op 6 september j.l. tijdens een interessant minisymposium werd gepresenteerd. In deze publicatie wordt beschreven welke soorten van epilepsie er zijn en bij welke kinderinstellingen ze voorkomen. De rol van de hersenen, maar ook van het onwillekeurig zenuwstelsel en van organen zoals nier, lever en hart wordt besproken aan de hand van patiëntenvoorbeelden. Wie met kinderen of volwassenen met epilepsie te maken heeft vindt in dit boekje een schat aan informatie en ideeën.
Informatie: SAMO, Hoofdstraat 24, 3972 LA Driebergen.
E-mail: buro@samo.nl

Allergie en Astma in relatie tot leefstijl

Een greep uit het jaarverslag van het Louis Bolk Instituut (LBI).

In het overzicht van onderzoeksactiviteiten van het LBI staat Werkend Herstellen, een onderzoek naar het functioneren van therapeutische leef/werkgemeenschappen (o.a. De VijfSprong). Interessant is dat het LBI dit uitvoert in samenwerking met het Trimbos Instituut. Verder: geneesmiddelenonderzoek, zoals naar het effect van de neusspray Berdonia bij hooikoorts. Ook de vermelding van twee onderwijsmodules, over Embryologie en Biochemie; ook bruikbaar in opleidingen voor heilpedagogie en sociaaltherapie; en er verschijnen er nog meer. Twee artikelen zijn vermeldenswaard. Het eerste gaat over twee onderzoeken (Parsifal en KOALA) naar allergie en astma in relatie tot de leefstijl. Kort gezegd: klopt het dat een niet overmatig hygiënisch huishouden en een kat in huis de kans op allergie vermindert?

In het tweede artikel wordt onderzoek naar het belang van 'natuurlijkheid' beschreven. Voor de biologische landbouw betekent dit: geen chemische toevoegingen, zelfregulering in de natuur en het respecteren van de eigen aard en waarde van bodem, plant en dier. Wat heeft 'natuurlijkheid' te maken met heilpedagogie of sociaaltherapie? Alles: zeker wat betreft zelfregulering en het respecteren van de eigen aard en waarde! Het LBI doet ook onderzoek voor de heilpedagogie en sociaaltherapie. Het autismeonderzoek wordt in 2002 afgerond. En dit jaar starten drie nieuwe projecten: - onderzoek naar diagnostiek en behandeling van ADHD - de ontwikkeling van een vragenlijst, op basis van de heilpedagogische constitutiebeelden, voor de diagnostiek en de evaluatie van behandeling van kinderen met ontwikkelingsstoornissen. - onderzoek met als doel het samenstellen van een Handboek over het specifiek methodische van de zorg in de heilpedagogie en sociaaltherapie.
Informatie: LBI, Hoofdstraat 24, 3972 LA Driebergen, tel 0343 523 860, www.louisbolk.nl

Ontwikkeling & Psychiatrie op school

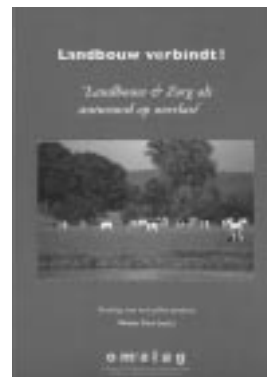
Op 25 oktober in de Kriterionzaal te Rotterdam wordt een symposium gegeven ter gelegenheid van het verschijnen van het boek "Ontwikkeling & Lerens; Psychiatrie op school" geschreven door F. Verheij en E.C. van Doorn. Zowel het beleid als de inhoud komen in een viertal voordrachten aan de orde.
Informatie: Mevr. Demmendaal, Erasmus MC – Sophia, Wytemaweg 8, 3015 CN Rotterdam.

Spirituele Russen

Een selectie van een zestigtal werken uit de collectie van het Russisch staatsmuseum is tot 5 januari te zien in het Haags gemeentemuseum. De tentoonstelling laat de continuïteit aan de christelijke spiritualiteit zien in 500 jaar Russische kunst.
Informatie: Gemeentemuseum, Stadhouderslaan 41, Den Haag, tel.: 070 3381 111, www.gemeentemuseum.nl.

Landbouw verbindt! 'Landbouw & Zorg als antwoord op overlast'

Dit is het verslag van een pilot-project dat is uitgevoerd door stichting OMSLAG*). In het project is onderzocht of het werken op de boerderij een bijdrage kan zijn aan het oplossen van het zgn. 'overlastprobleem'. Zouden mensen met een verslavingsprobleem die overlast veroorzaken baat hebben bij het werken op een boerderij? De antwoorden op die vraag, de inrichting van het project en de ervaringen van overlastverslaafden zelf worden in dit boek beschreven. Het project is een samenwerking van het ministerie van VWS, zes instellingen voor verslavingszorg en zes boerderijen.

*) OMSLAG, Stichting ter bevordering van de Ontmoeting tussen Landbouw, Ambacht en Gezondheidszorg wil maatschappijvernieuwende projecten in het kader van landbouw, ambacht en zorg ondersteunen.

FAG krant september 2002

Deze uitgave van de Federatie Antroposofische Gezondheidszorg is voor het grootste deel gewijd aan de kabinetsplannen die op Prinsjesdag zijn gepresenteerd. De beleidsvoornemens van minister Bomhof (VWS) zijn scherp tegen het antroposofisch gezondheidslicht gehouden. Een leeswaardig nummer!
Informatie FAG, tel: 0343 533 538, fax: 0343 533 651, e-mail: antrop.gezondheidszorg@worldonline.nl, www.antropozorg.nl

En verder...

Leren te werken is werkend leren

In OlmenEs wordt elke week een spreuk voorgedragen. De tweeënvijftig teksten geschreven door Rudolf Steiner begeleiden voor de mens het verloop van het jaar. De eerste Duitse uitgave heette "Seelenkalender". In het voorwoord daarvan staat onder andere: "De mens voelt zich verbonden met de wereld en haar voortschrijden in de tijd". Bij het voorwoord van de tweede uitgave luidt het: "Door mee te leven met het jaarverloop (van de aarde) kan de mensenziel ervaren dat er krachten in haar groeien die haar van binnenuit sterk maken. Zij (de ziel) kan zich gewaar worden welke tere verbindingsdraden er bestaan tussen zichzelf en de wereld...."

Door mee te leven met de aarde en aan haar te werken wordt de mens in staat gesteld tot wat Steiner noemt "een krachtig zichzelf vinden".

Daarmee komen we ook tot de betekenis van werken: werken op en aan de aarde is tegelijkertijd werken aan onszelf. Door te werken leren wij onszelf kennen en kunnen we tevens iets voor anderen (de aarde) betekenen. Werken stelt ons in staat onze mogelijkheden en talenten te ontwikkelen en te exploiteren en nieuwe vermogens te ontplooiën. In ons werk drukken wij een belangrijk deel van onze persoon uit. Het werk is drager van een wezenlijk stuk van onze identiteit. Werken kan worden beleefd als een diepverankerde menselijke behoefte. Vertaald naar de werkplaatsen in OlmenEs kunnen we zeggen: in alle verschillende soorten werk die worden aangeboden, worden mensen uitgenodigd om zich te ontwikkelen.

Prachtig is in dit verband het Gildenwezen dat in de late middeleeuwen ontstond. De Gilden waren wat we tegenwoordig zouden noemen: een beroepsvereniging. Binnen het Gilde werden de kennis en kunde van het vak, de beroeps- en materiaalgeheimen zorgvuldig bewaard, beheerd en ontwikkeld. Binnen het Gilde begon een aankomend handwerksman als leerling op de onderste van drie trappen. Als leerling maakte je kennis met de meest basale kant van het werk. Je moest elementaire hand- en spandiensten verrichten en alle opgedragen klussen uitvoeren. Dienstbaarheid, orde, netheid en gehoorzaamheid waren de aspecten die de leerling zich diepgaand moest eigen maken. Had je een tijd lang als leerling goed en naar tevredenheid gewerkt dan kon je overgaan naar de tweede trap, die van gezet. Dit moment werd vastgesteld door de meester. In deze fase van beroepsopleiding leerde men het gebruik van materiaal en gereedschappen en de

technische bewerkingen. Ook deze fase kon jaren duren om alle vereiste vaardigheden en technieken te leren. Voor velen was dit ook de hoogst haalbare trap. Was iemand uiterst bekwaam geworden in het vak dan kon hij proberen ook de laatste trap van beroepsontwikkeling te gaan en meester te worden. Hiervoor moest men een meesterstuk maken. Dit was een proeve van bekwaamheid waarbij inzicht, vaktechnisch vernuft en esthetische vormgeving zwaar werden gewogen. Het meesterstuk werd na oplevering beoordeeld door vooraanstaande meesters van het Gilde. Werd het positief beoordeeld dan was daarmee de vakbekwaamheid aangetoond en werd iemand ook plechtig en feestelijk geïnstalleerd als meester in het Gilde. De meester was nu zelf ook in staat om anderen in het vak op te leiden. In de loop van de jaren wordt er zo bij het doormaken van de beroepsopleiding steeds een nieuw element toegevoegd. Uiteindelijk is iemand op het niveau van meester in staat om met zijn totale willen, voelen en denken zijn werk in te richten en zijn producten vorm te geven.

Interessant is dat er in de reeks van drie opeenvolgende fasen van beroepsontwikkeling bij het overstappen naar een nieuwe trap ook nieuwe gebieden van de mens worden aangesproken. Het volgende schema maakt dit zichtbaar:

Beroepsfase	Werkhouding	Zielengebied	↑ ONTWIKKELINGS RICHTING
meester	vormgeven	denken	
gezel	meewerken	voelen	
leerling	uitvoeren	willen	

Ook in OlmenEs is sprake van een opleiding tot een beroep. Mensen leren in de praktijk de vaardigheden en de kneepjes van het vak. In de afgelopen jaren zijn hier zo leerlingen, gezellen en zelfs hier en daar meesters opgeleid. Als we mensen meenemen in de stroom van het werk, hen daarin ontwikkelingsmogelijkheden bieden en naar vermogen opleiden tot ambachtslieden dan zijn we actief bezig met wat in het begin van dit stukje werd genoemd: "zichzelf krachtig kunnen vinden".

Willem de Koning

Oprichting Beroepsvereniging Azarias

Op 20 september is in Zeist de beroepsvereniging Azarias opgericht. Azarias is de beroepsvereniging voor Therapeutisch Begeleiders die zich willen laten inspireren door de antroposofie en werkzaam zijn in de zorg of hulpverlening aan mensen met ontwikkelingsstoornissen en/of psychiatrische problematiek. De vereniging onderkent een zinvolle samenhang tussen de geestelijke wereld en de ontwikkeling van mens en aarde. Zij is verbonden met de Medische Sectie van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschappen te Dornach in Zwitserland. Azarias heeft zich op 20 september tijdens een symposium aan het Heilpedagogisch Verbond gepresenteerd in een enthousiaste inleiding van de voorzitter Alexandra Buijsman.

Het bestuur van Azarias bestaat uit:
voorzitter: Alexandra Buijsman
secretaris: Marjanne de Jonge
penningmeester: Kees Lanser
lid: Ada Colijn
lid: Rien ten Brinke

Azarias is de naam van een metgezel die de jonge Tobias begeleidt op zijn reis, waarin hij genezing zoekt voor zijn blinde vader. Azarias ondersteunt Tobias tijdens moeilijke omstandigheden, waardoor zijn missie lukt. Uiteindelijk onthult Azarias dat hij de aartsengel Rafael is. Net als Azarias wil de therapeutisch begeleider, de verzamelnaam voor begeleider (ook in de psychiatrie), heilpedagoog, sociaaltherapeut, activiteitenbegeleider of leerkracht, de mens met een ontwikkelingsstoornis of psychiatrische problematiek bijstaan, moed geven en waar nodig ondersteunen op zijn ontwikkelingsweg.

De nieuwe vereniging stelt zich ten doel de kwaliteit, herkenbaarheid en profilering van het beroep 'therapeutisch begeleider' te verzorgen en vanuit een geestelijk perspectief tot ontwikkeling te brengen. Dit vraagt om bewustwording, reflectie en zelfontwikkeling. Zij wil verder de beroepsbelangen van haar leden behartigen en rugdekking bieden aan de professionals in het werkveld.

Azarias onderhoudt contacten met relevante organisaties en legt een register aan van geregistreerde leden. De vereniging kent drie vormen van lidmaatschap: lid, aspirant-lid en buitengewoon lid. Leden moeten een door het bestuur erkend diploma hebben, aspirant-leden studeren hier nog voor. Daarnaast kunnen mensen donateur worden. Het lidmaatschap kost € 50,- per jaar, voor aspirant-leden € 25,-. Ter gelegenheid van de oprichting krijgen nieuwe leden voor dit bedrag het lidmaatschap tot 2004.

Informatie over Beroepsvereniging Azarias is te verkrijgen bij het secretariaat:
Brugakker 41-18, 3704 ZB Zeist
Tel/fax: 030-6953621 of 06-10886359
of e-mail: a.buijsman@planet.nl

De kracht van de antroposofische geestelijke gezondheidszorg

Onder deze titel vond op 26 september j.l. het jaarlijkse Lievegoed-symposium van de Arta-Lievegoed Groep (ALG, bestaande uit de voormalige Bernard Lievegoed Groep en Arta-verslavingszorg) plaats. Na inleidingen over het wetenschappelijk fundament van het antroposofische gezondheidsbegrip, over 'salutogenese' en over non-verbale therapie, nam de adjunct-directeur van GGZ Nederland, Goof van Gemert de 'antroposofische GGZ op de korrel'. Scherp wist hij aan te geven waar in de presentatie en communicatie nog hiaten zaten. Hij stak de ALG een hart onder de riem door te stellen dat er voor 'niche-spelers' (zoals ALG zich blijkbaar noemt) in de markt een behoorlijke ruimte is. Een verfrissende en interessante middag met 150 deelnemers.

LIEVEGOEDGROEP
Antroposofische Psychiatrie

Een hele straat In Beweging

Op de manifestatie In Beweging, waar op 2 oktober j.l. de gehele gehandicaptenzorg zich in de Jaarbeurs in Utrecht kon presenteren, waren er vanuit heilpedagogische en sociaaltherapeutische hoek vijf stands: een hele straat. De stands waren door een standbouwer tot één geheel gemaakt met een duidelijke identiteit, maar toch was de verscheidenheid in deze eenheid goed zichtbaar: verschillende instellingen en zorgketten presenteerden zich op eigen wijze. Wat opviel was de hoeveelheid publicaties en brochures die goed werden meegenomen. Via een beamer werd de PowerPoint presentatie van *Karmijn - vakopleidingen op maat* getoond en met een video een presentatie van Zorgboerderij Urtica de Vijfsprong. Veel deelnemers, medewerkers en middenkader uit instellingen voor gehandicaptenzorg, kwamen langs voor een informatief praatje. Maarten Michiel Mahler en Judy Koopman van Bronlaak verzorgden in het programma een workshop over 'leven met de dood, hoe doe je dat?', waar zo'n 20 belangstellenden voor waren. De manifestatie In Beweging wordt iedere twee jaar gehouden. Het is beslist de moeite waard om er te staan en er te komen.